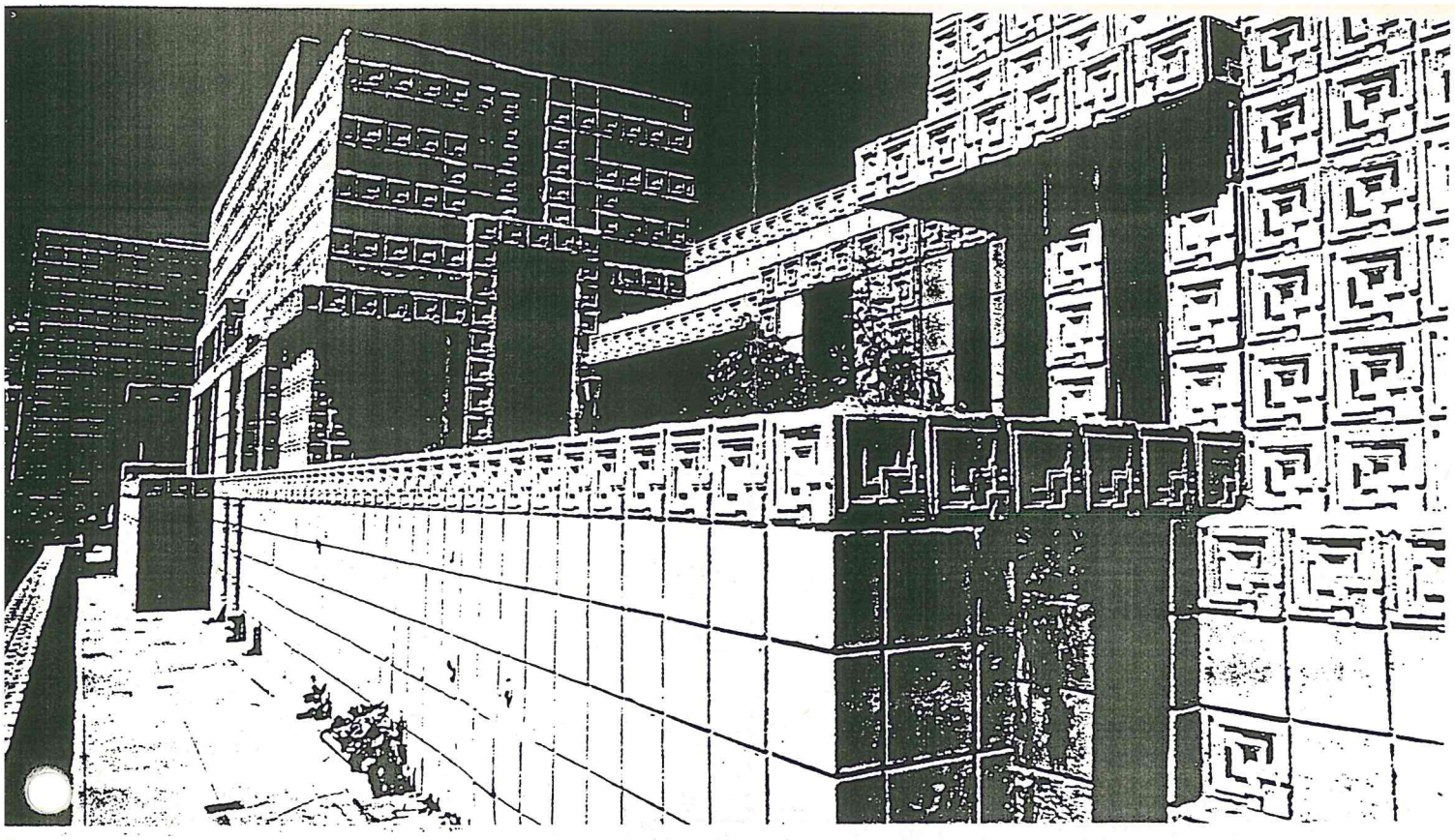
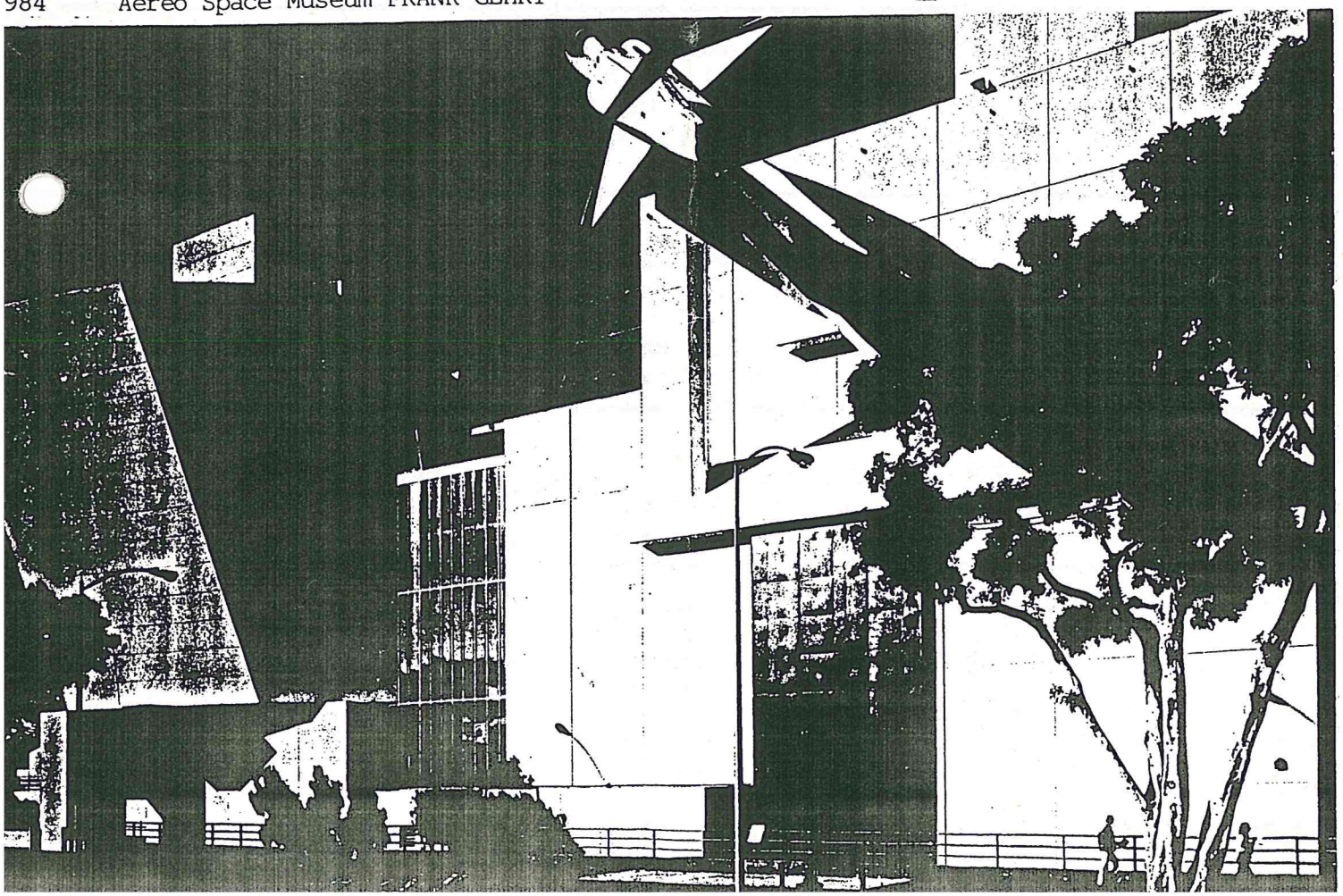

1924 Ennis House FRANK LLOYD WRIGHT

ar'chipel

984 Aereo Space Museum FRANK GEHRY

ar'chipel

Na de fascinerende en rijk gedokumenteerde voordracht van MARC DUBOIS over het oeuvre van EYSSELINCK, stappen we over op een totaal ander architektuur verhaal ...

THE LOS ANGELES STORY op 20 FEBRUARI

BERLIJN - ARCHITEKTUURREIS -

Op het laatste blad van het vorig bulletin stonden reeds de inschrijvingsgegevens vermeld.
We herhalen ze nog even. Wie mee wil gaan dient thans werkelijk ZEER DRINGEND IN TE SCHRIJVEN.

28 MEI - 1 JUNI - ARCHIPEL- & ARCHITEKTENUNIE-leden : 10.495 fr.
niet-leden : 11.995 fr.
numerus clausus : 50 deelnemers

omvat : busreis, overnachting en ontbijt, concert in de philharmonie en reisdokumentatie.

in te schrijven door storting van 5.000 fr. voorschot op rek. 409-7532601-13 van ARCHITEKTENUNIE, St. Paulusstraat 39, 2000-Antwerpen, met vermelding adres en "lid ARCHIPEL" of "niet-lid". Vergezel uw storting met een brief naar hetzelfde adres.

Verder in dit bulletin, het vervolg van het artikel van onze reisleider DIRK MANESSE over Berlijn.

Het ledenaantal van ARCHIPEL groeide aan tot 75. In dit bulletin vindt u een komplete ledenlijst. Wij hebben, voor zover we die kennen, ook beroep of funktie aangevuld. (Aanvullingen welkom)

In dit nummer eveneens een afdruk van het vrij accuraat verslag over de aflevering QUO VADIS, verschenen in DE STANDAARD van 22 januari.
Alleen met de situering van ARCHIPEL blijkt men moeite te hebben - ARCHIPEL is uiteraard geen "aannemers- en architektenvereniging", maar een "architektuurvereniging".

Een oproep :
Voor de verdere werking van ARCHIPEL kunnen we ideëen en aktieve medewerking gebruiken voor de organisatie van de volgende aktiviteiten en van het programma na de zomer.
Kandidaten die op een of andere manier kreatief willen meewerken, telefoneer ons. We kontakteren u dan ten gepaste tijde.

Tot slot :
De toestemming die we op 31 januari op zak hadden voor het bezoek aan de bovenverdieping van de post, bleek niet van het juiste administratieve echelon te komen. Sorry voor deze tegenslag.

Hartelijke groeten . het ARCHIPELteam,

Marc Felix, Philip Cardinael, Jan Vandewalle, Freddy Deschacht, Eugeen Vanassche

BRUGGE 'T LEERHUYS
VRIJDAG 20 FEBRUARI 87 om 20u.30
"THE LAS VEGAS STORY"
VOORDRACHT DOOR PAUL ROBBRECHT

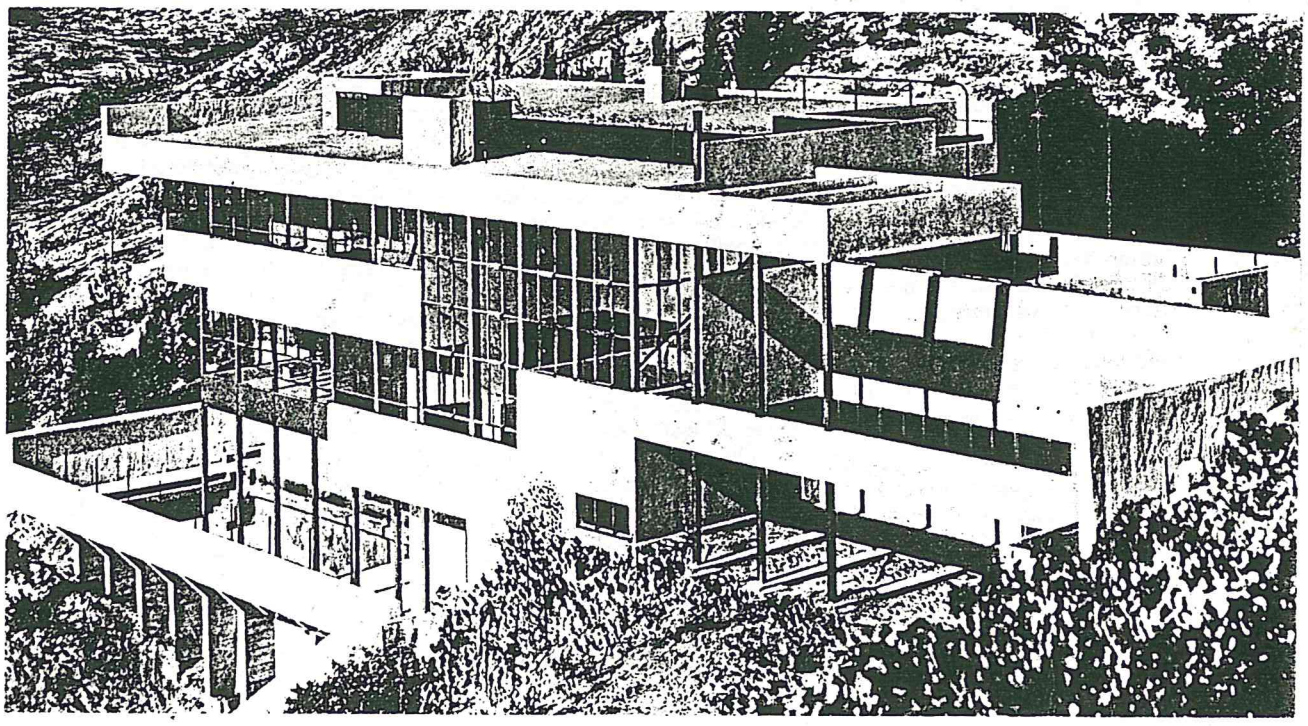
inkom ARCHIPEL-leden - gratis
niet-leden - 200 fr.
stagiairs, studenten, werklozen: 100 fr

LOS ANGELES is de Amerikaanse stad bij uitstek die katalogeerbaar is als SUBURBAN.
Dit houdt in dat de stad is uitgebouwd in een nauwelijks te overzien konglomeraat van buitenwijken.
LOS ANGELES biedt nooit het beeld van een stad (URBAN), maar beschikt over een rijk patrimonium aan belangrijke residenties ontworpen door architekten als
GREENE AND GREENE, IRBING GILL, FRANK LLOYD WRIGHT, RICHARD NEUTRA, SCHINDLER, CHARLES MOORE, FRANK GEHRY.
In dit opzicht is L.A. een echt openluchtmuseum van de Amerikaanse woningarchitektuur van de 20ste eeuw.

PAUL ROBBRECHT

is architekt (sinds 1974).
Werkt samen met Hilde Daem, Wim Cuyvers en Christian Kiekens.
Docent in architektuurkritiek in de Koninklijke Akademie te Gent;
en in interieur-design in het Hoger Architektuurinstituut te Gent
Gaf in ARCHIPEL reeds voordrachten rond ANDREA PALLADIO (1984) en ADOLF LOOS (1983).

1927-29 Lovell House RICHARD NEUTRA

ar'chipel (<Gr.-Lat.), m. (-s), 1. zee waarin een groot aantal eilanden en eilandengroepen niet zeer ver van elkaar verwijderd liggen; — 2. die eilanden zelf: *de Griekse, de Oostindische Archipel.*

architect' (architekt) (<Gr.), m. (-en), bouwmeester, bouwkundig ingenieur, iem. die de plannen voor gebouwen ontwerpt en op de uitvoering daarvan het toezicht houdt.

Debat met Charles Vermeersch en Bob van Reeth

Waarheen met architektuur?

BRUGGE — „Waarheen met de hedendaagse architektuur?" was het tema van een boeiend gesprek over modernisme en post-modernisme versus integratiearchitektuur. De film- en diskussieavond was opgezet op initiatief van de ~~aannemers- en architekten~~architectuur-vereniging Archipel.

Uitgangspunt was de film „Quo vadis?" uit de BBC-2 reeks „Architecture at the crossroads". Een hemelse vertoning waarin enkele van de meest ophefmakende architektonische kreaties van de jongste jaren ten tonele gevoerd werden. Een monumentaal verhaal over monsterprojekten als de Lloyds building van Rogers in Londen, de Hong-Kong-Shangai Bank van Foster in Hongkong, de piramide van Pei in Parijs, of over de vele witte, cleane hersenspinsels van Richard Meier. Een architektuurgeschiedenis die het midden houdt tussen de meer hybride, soms exuberante kreaties van Aldo Rossi, John Heiduk, Michael Graves of Charles Moore — architektuur gekruid met een exotisch parfum — en het terug-naar-de-oorsprong modernisme van mensen als voornoemde Richard Meier. Kortweg het post-modernisme versus de high tech.

„Quo vadis" was ook de retorische vraag die de moderator — de socioloog Sieg Vlaeminck — aan de twee panelleden stelde, de stedebouwkundige, professor Charles Vermeersch en de architekt Bob van Reeth. Een vraag waarop je natuurlijk geen pasklaar antwoord mag verwachten. Toch kun je niet ontkennen dat er zich ontwikkelingen voordoen die de architektonische scène van morgen grondig zullen bepalen. Blijkens de film een vrij heterogene toekomst, beheerst door diverse bouwstijlen. De geschiedenis herhaalt zich, daar waar de modernisten van het interbellum — als reaktie op de 19de eeuw — wel een eenheidsstijl vooropstelden, hoeft dit nu niet meer...

Bob van Reeth heeft daar een optimistische kijk op: „Het is

ARCHITEKTUUR

boeiend in een hedendaagse kontekst te werken. Alles kan en wordt bijna au sérieux genomen. De pluriformiteit is een uitdaging. Zekerheden worden op het spel gezet. Men moet niet streven naar een nieuwe eenvormigheid. Men moet al die tendensen in de architektuur als een gelijktijdigheid beschouwen. Het juist niet weten waar naartoe, is het antwoord op quo vadis. Het post-modernisme is trouwens geen stijl, het is gewoon een mentaliteitsverandering. Vroeger in het modernisme vertrok je vanuit een kompromis: thans weet je niet meer waar je zal uitkomen."

Ook Charles Vermeersch geeft de nieuwe tendensen heel wat krediet: „De post-modernisten zijn nederiger dan de modernisten. Deze laatsten geloofden erin dat de architektuur de maatschappij kon veranderen. Die mensen waren ideologisch geladen." De minder diepgaande aanpak van het post-modernisme blijkt ook uit het feit dat men er niet voor terugschrikt om te „citeren", aldus Vermeersch. Citaten die de architektuur wel moeten versterken. Vermeersch stelt ook dat een stad nooit een harmonisch geheel kan of mag zijn, heterogeniteit moet er heersen.

Ondertussen repliceerde ook architekt Jan Tanghe van de groep Planning, vanuit de zaal, dat niet zozeer de vormevolutie als wel de leefbaarheid van de architektuur in de toekomst erg belangrijk zal zijn. Hij pleit voor het integrerend werken: het rekening houden met de leefwijze van de buren. Een stad mag niet dermate veranderen dat ze zichzelf niet herkent. Hij ziet wel heil in stuurgroepen die meehelpen de struktuur van de stad te respekteren.

Geen buren

Charles Vermeersch' reaktie daarop was kordaat: „Een fundamentele kennis van de kontekst waarin men bouwt, is heel belangrijk maar veronderstelt niet dat we ons hoeven te buigen voor onze buren." De potenties van een plek zijn medebepalend. Maar de kontekst waarin je bouwt overschrijdt de vormelijke aspekten." Daarop werd er vanuit de zaal retorisch geantwoord: iemand die zich afvroeg of dat rekéning houden met de kontekst eigenlijk wel zeker tot een goede architektuur leidt.

Het „integratie-vraagstuk" leidde zelfs tot een nog fatalistischer diskussie waarin de onmacht van de architekt ter sprake kwam. Niet hij zou beslissen waar, wat en hoe iets gebouwd wordt, maar wel de politicus. Op dit niveau, boven alle architektonische en stedebouwkundige normen zouden de verkeerde beslissingen genomen worden.

Het optimistisch begonnen debat gleed langzaam maar zeker af naar de regionen van het pessimisme. Vooral toen Charles Vermeersch de aandacht vestigde op de foute aanpak van het Sint-Denijs-Westrem-syndroom, de hallen voor Flanders Technology. De kans zou immers bestaan dat de stad Gent door die ingreep al haar kulturele vitaliteit verliest. Haar kloppend hart zou immers mee verhuizen naar het oude vliegveld.

Sieg Vlaeminck vroeg zich af of de overheid niet beseft dat de architektuur steeds belangrijke „tekens" in de geschiedenis nalaat. Jan Tanghe vreest dat de desinteresse voor een prestigieuze architektuur te wijten is aan de afwezigheid van een nationale identiteit. Een bouta-de waarop je zelfs geen luchtkastelen kunt bouwen. (PSB)

UIT DE STANDAARD 22 JANUARI 1987

ar'chipel (<Gr.-Lat.), m. (-s), 1. zee waarin een groot aantal eilanden en eilandengroepen niet zeer ver van elkaar verwijderd liggen; — 2. die eilanden zelf: *de Griekse, de Oostindische Archipel.*

architect' (architekt) (<Gr.), m. (-en), bouwmeester, bouwkundig ingenieur, iem. die de plannen voor gebouwen ontwerpt en op de uitvoering daarvan het toezicht houdt.

---

aktiviteit 10

dinsdag 10 maart 1987 om 20u.30

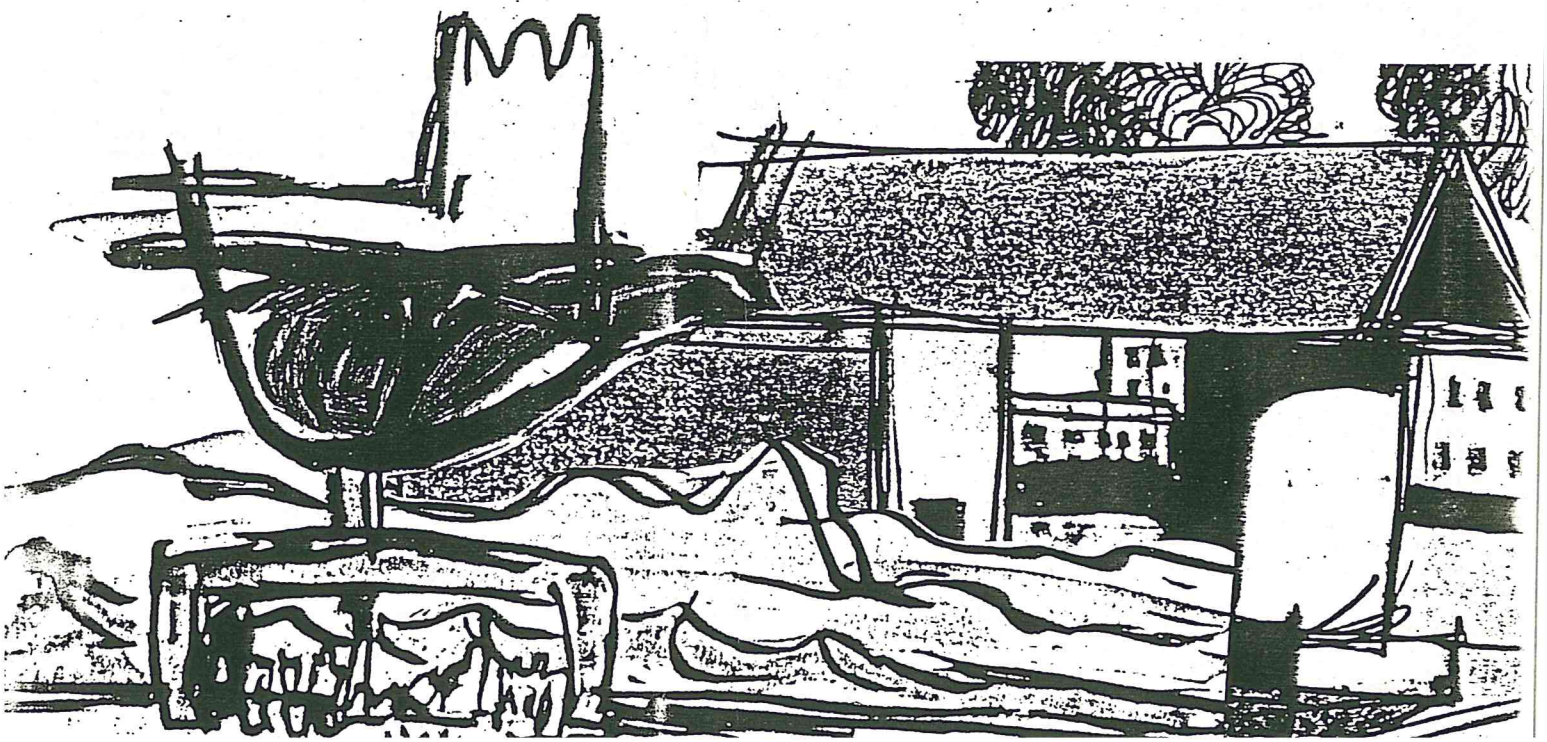
in 't Leerhuys te Brugge

POËZIE EN ARCHITEKTUUR

voordracht door

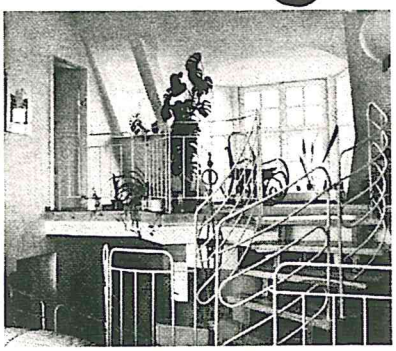
JAN SCHRUERS

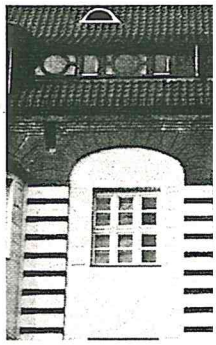
Jan Schruers (assistent afdeling Architektuur en IISRO KULeuven) doctoreerde onlangs aan de KUL rond het architektuurteoretisch tema : "ontwerp en metafoor".
Hij exploreerde de poësie, de kreativiteit in het ontwerproces en de rol van het metafoor hierin. Een nieuwe verkenning in architektuursemantiek (architektuur als tekst), die hij in case studies ondermeer toepast op werk van LE CORBUSIER, ROSSI en VENETIA.

KONTAKT
tema
berlijn

BERLINER ERLEBNISSE -4

Als we de jaren '70 beschouwen als een tijdsperiode waarin een definitief en noodzakelijk halt werd toegeroepen aan de uitdrukkingsloze woongebieden van de laat-modernistische beweging, dan zijn de jaren '80, specifiek voor wat West-Berlijn betreft, tijdsperiode geworden van de rijke eksperimenten zowel op stedebouwkundig als op architektonisch gebied. Het hoogtepunt hiervan wordt ongetwijfeld het jaar 1987 - het jaar waarin men een eindpunt plaatst achter een ambitieus opgezet programma- Internationale Bauaustellung Berlin.

De ontwikkeling tot dit programma kan zeker niet los gezienworden van hun historische kontekst waarvan zij het rechtsreekse gevolg is.
Tot half in de 19de eeuw was Berlijn een middelgrote stad met zowat 200.000 inwoners. Het is pas in de tweede helft van vorige eeuw dat Berlijn is uitgegroeid tot een enorme metropool met, tegen het einde van de eeuw, meer dan 1 miloen inwoners.
Pas vanaf de eerste jaren van de 20ste eeuw worden stedebouwkundige programma's ontwikkeld om aan de massale toeloop ten gevolge van de industriële ekspansie, het hoofd te kunnen bieden. Een eerste wedstrijd wordt georganiseerd "Gross Berlin 1910", waarin voor het eerst de vraag naar de stedelijke randgebieden met haar morfologische struktuur wordt gesteld. Ambitieus waren de projekten in ieder geval, en Berlijn zou er wellicht totaal anders hebben uitgezien ware het niet dat de eerste wereldoorlog hieraan abrupt een einde had gesteld.

In de jaren '20 wordt een groots opgezet programma in de sociale woningbouw gerealiseerd waarvan er enkele een bezoek meer dan overwaard zijn. We vermelden 'Grossiedlung Britz" (1924) van Bruno Taut & Martin Wagner;Waldsiedlung "Onkel Toms Hütte" (1926) Van Scharoun, Gropius, Häring, Forbat, Henning en Bartning, allen gerestaureerd.

In '33 wordt door het Nationaal Socialisme aan deze eksperimenten in de volkswoningbouw brutaal een einde gesteld. En in '37 neemt Albert Speer, als direkteur van Openbare Werken, de stedebouwkundige visie van Hausmann in Parijs over. Weinig hiervan werd echter gerealiseerd tot Hans Sharoun, in 1946, een "kollektief plan" ontwerpt binnen het idee dat Berlijn een onverdeelde stad zou blijven. Dit konsept van Gross Berlin blijft eveneens hypothetisch.

De eerste Internationale Bauaustellung grijpt plaats in '57 in het Hansaviertel. "INTERBAU" is één van de na-oorlogse alternatieven om bepaalde ideeën, geformuleerd in het Chartre van Athene, konkreet realiseerbaar te maken. Prestigieuze namen worden hieraan verbonden : Aalto, Van den Broek en Bakema, Niemeyer, enz..

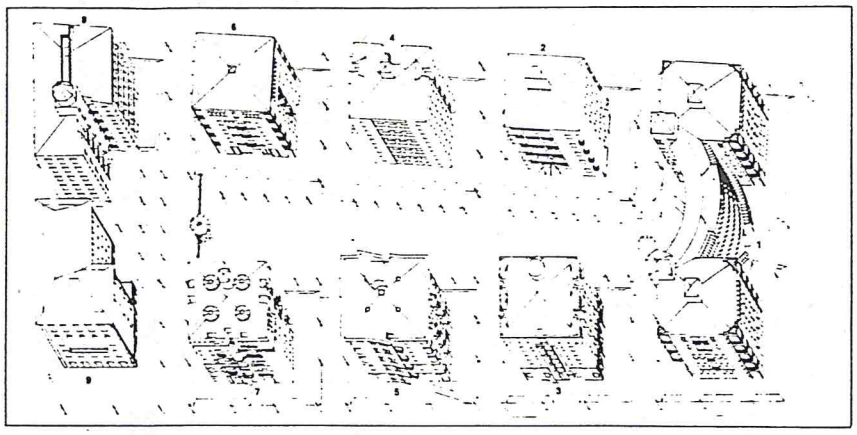
Tot op het einde van de jaren '60 oriënteert de stedebouwkundige politiek zich uitsluitend naar projekten gericht op het vloeiend doorstromen van het mechanisch verkeer - de grote ring rond Berlijn is nog altijd niet helemaal afgewerkt- en de realisatie van satellietsteden zoals Gropiusstadt en het Markisches Viertel. Hier vindt men reeds namen terug als Josef-Paul Kleihues en Oswald Mathias Ungers.
Het is pas in deze periode, die in Berlijn bekend staat als "destruktiever dan de bombardementen", dat de IBA (Internationale Bauausstellung gefinancierd door de Westberlijnse senaat en onder voorzitterschap van Josef-Paul Kleihues) herontdekt dat bepaalde oude stadsgedeelten kwalitatief dienden onderzocht te worden of gered dienden te worden.

De vernielingen in de laatste wereldoorlog,de destruktieve ingrepen van het laat-modernisme en de aandacht die uitsluitend gericht was op het koncipiëren van satellietsteden, maakte dat de grote woongebieden, voornamelijk in de oude stadsgedeelten , kwalitatief zo achteruit gingen dat dringende ingrepen meer dan noodzakelijk bleken. Het was hoofdzakelijk vanuit die gedachte dat men een prestigieus programma ging opzetten waaraan klinkende namen werden verbonden die, zo je zou zeggen, louter vanuit propagandistische overwegingen gekozen werden. Alhoewel ik hierbij eerlijkheid melden dat heel wat pr strijden tot stand ge je tenminste gelooft van objektieve kriteri lijke schaal zouden k worden. Hoe dan ook, éé wie de dag van vandaa de architektuur als mec teit in het stedelijk waarborgen, kan mijns tal belangrijke gereak in Berlijn niet uit de Al deze projekten op e is onbegonnnen werk. gerealiseerde ontwerpe 140 renovaties en een 2 De nieuw gerealiseerde eren zich hoofdzakelij bouw-sektor. De beken wel het vermelden waard Rob Krier, Hans Hollein Vittorio Gregotti, Alc Mathias Ungers, Gottfr Peichl, Alvaro Siza, F Eisenman, Arata Isozak berger, Stanley Tigerma John Hejduk. Verder ringsstation van Gus Italiaanse Ambassade Portoghesi, een kultur Charles Moore, een centrum van James Sti Japans-Duits kulturee Kisho Kurokawa.

Dirk Manesse, architekt

KONTAKT
tema

BERLINER ERLEBNISSE -DEEL 5.

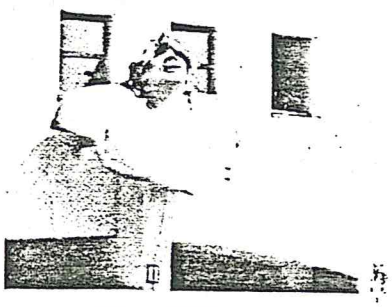
"Rauchstrasse"

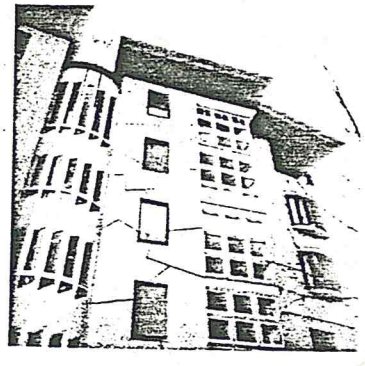
De oorsprong van het IBA-opzet weet zich hoofdzakelijk te situeren op vijf nivo's.
Ten eerste zijn er nog steeds heel wat stedelijke woongebieden waaraan sinds de laatste wereldoorlog nog niets werd ondernomen. Talrijke woonblokken dragen nog de zware sporen van het oorlogsgeweld. Onbewoonbaar en totaal uitgehold waren zij, tot voor kort, de stille getuigen van menselijke agressie en geldingsdrang.
Ten tweede is er de kaalslag ten gevolge van de verkeersdoorbraken in de jaren '60. Gehele woongebieden werden opgeofferd waardoor de leefbaarheid en bewoonbaarheid snel achteruit gingen en de straten herschiepen tot louter verkeersaders. Goed voor de autobestuurder, want het verkeer gaat er wel vlot.
Ten derde is er de eilandpositie, de konkurrentie van Oost-Berlijn. Grootse restauraties, systematische renovaties en een streng wederopbouwprogramma wonen binnen de kommunistische partij de presentatie beoogt van "der hauptstadt als politisches, wirtschaftliches und geistes-kulturelles Zentrum der DDR". Het gemis aan een echt centrum is hierin een bezwarende faktor. Welke stad bezit geen historisch gegroeid centrum ? Leidt niet elke poging tot verwezenlijking ervan tot een keiharde konfrontatie met het eigen traumatiserend denkbeeld dat een dergelijk artificieel ontworpen centrum geen echt centrum kan zijn ? Ook al was het het opzet met het kultuurforum, waarbinnen zich de Philharmonie, de Staatsbibliotheek en de Nationalgalerie situeren, zo gekozen dat dit, door haar ligging dichtbij het oude centrum, en na een eventuele hereniging van Oost en West ook deel zou uitmaken van het echte centrum Merkwaardig is dat juist deze keuze, zichtbaar en voelbaar, een bevestiging is van dit trauma.
Ten vierde zijn er de buurtakties van de laatste 10 jaar. Buurtakties voor kleinschaligheid en funktiemenging, voor kwalitiet en leefbaarheid. Terug naar "Stadtbaukunst" in plaats van het in de jaren '50 gepropageerde "Stadtlandschaft". Aandacht voor de formele kwaliteiten, voor de historische kontinuïteit en voor de waarde van de publieke ruimten.
Tot slot was er de nood de stad terug nieuw leven in te blazen. Haar dreigende vergrijzing maakte haar rijp voor dringende nieuwe impulsen.

Al deze facetten doen, onder de sociaal-demokraten, in '79 IBA ontstaan. Op vijf jaar tijd zou een ambitieus programma worden opgezet dat van Berlijn weer een leefbare stad zou moeten maken... Uiteindelijk zou blijken dat, enerzijds door de formele positie van de IBA en anderzijds door de politieke konstellatie van Berlijn, dit groots opgezet initiatief slechts in deelfacetten geslaagd kan genoemd worden.
Ik heb reeds verduidelijkt dat West-Berlijn een eigen senaat en volksvertegenwoordiging bezit. Daarnaast is echter West-Berlijn opgesplitst in 12 Bezirken. Deze randstedelijke gebieden, vroeger autonome voorsteden en na de oorlog tot Gross Berlin gefusioneerd, hebben nog steeds hun eigen burgemeester en hun eigen ambtelijke struktuur. Niet alleen dienden de projekten het traag funktionerend ambtelijk apparaat op alle nivo's te passeren, op de koop toe bezitten de stedebouwkundige wetten een dermate onoverzichtelijke struktuur en houden zo'n komplekse procedures in dat handelen bijna een totaal onmogelijke zaak geworden is.
De immobiliteit werd dan nog versterkt door de juridische struktuur van het IBA-buro zelf. Een buro zonder enige bevoegdheid, zo blijkt. Grond konden zij niet aankopen, projektontwikkelaars niet aantrekken.
Bij de machtswisseling begin de jaren '80, van sociaal-demokraten naar christen-demokraten, werden zij bijna helemaal gewipt. Een programma van de sociaal-demokraten steunen?
Gelukkig deden krakersrellen het IBA-initiatief terug herleven, echter met verschuiving van de tijdslimiet : '84 werd '87, samenvallend met het 750-jarig bestaan van Berlijn. "Wir argumentieren uns noch kaputt", zei iemand op het IBA-buro, een buro met in de aanvang nog 80 mensen in dienst. Van immobilisme gesproken !
Bezwarend was ook het feit dat grote stedelijke deelgebieden nog steeds bedekt waren met oude bestemmingsplannen. Door haar uiterst traag funktionerend ambtelijk apparaat was wijzigen een bijna onmogelijke zaak.
Ook was het IBA sterk afhankelijk van het partikulier initiatief. Er was niet alleen de angst voor een hernieuwde nationalisering zoals kort voor de oorlog gebeurd was, doch is er ook de schaduw van het socialistische oosten die maken dat onteigenen een onoverkomelijke zaak geworden was. Dit alles maakt dat het partikulier initiatief niet zo happig is tot onteigening en tot nieuwbouw.
En tot slot was er het zware protest van de krakers. Vermindering van de overheidssubsidies, het beknotten van de inspraak en de sterke stijging van de huurprijzen, die vanaf 1990 helemaal aan het toeval overgelaten werden, maakten dat het IBA met een berg onoverzichtelijke problemen gekonfronteerd was.

Interburo streefde naar een weergave van de ideale moderne stad, de stad van morgen. Achteraf bleek dat de stad van morgen slechts de stad van vandaag bleek te zijn. Ook IBA zal een beeld geven van wat slechts vandaag mogelijk is.
Soms doet het opzet van Krier's Rauchstrasse mij denken aan Le Corbusier's "Une ville contemporaine" van 1922. Krier's idee van de "Villa urbana" laat binnenterreinen kreëren die veeleer nieuwe ghetto's doen ontstaan dan wezenlijk iets te wijzigen aan de straat met haar sociale dimensie, als verbindingselement tussen diverse interstedelijke woongebieden.
Wanneer men echter enerzijds de komplexiteit van problemen, waar IBA voorstond op zijn juiste waarde weet te schatten, en men anderzijds de resultaten ter plaatse gaat bekijken, kan men gerust stellen dat haar opzet, mede dank zij haar forumpositie, hoe dan ook geslaagd kan genoemd worden, ook al is het slechts in zijn deelfacetten. Het verbinden van grote namen van wereldvermaarde ontwerpers aan nieuwbouwprojekten is misschien voor velen pure propaganda. Zij doet echter geen afbreuk aan het feit dat we hier architektuur kunnen ervaren die grote kwaliteiten in zich draagt.

Dirk Manesse

(wordt vervolgd)
DIRK MANESSE

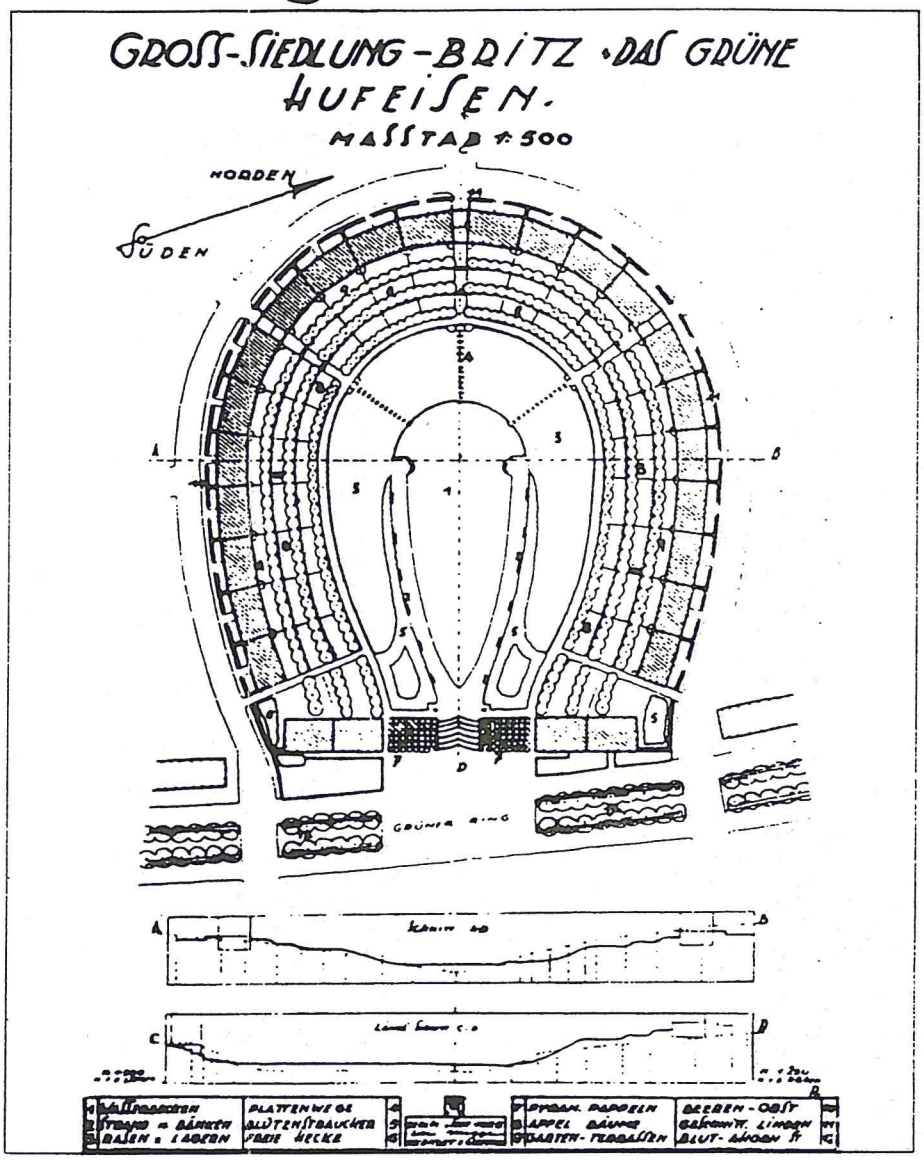
KONTAKT

tema

berlijn

BERLINER ERLEBNISSE - 6 -

Als laatste artikel in de reeks van zes over Berlijn volgt hier een opsomming van gebouwen en gebouwenkomplexen vanaf de eeuwwisselling tot op heden. hun onwikkeling is bepalend geweest, niet alleen voor het totale strukturele opzet van het grootstedelijk gebeuren doch evenzeer voor de visie: wanneer men een reis naar berlijn onderneemt mag men de konfrontatie tussen oud en nieuw niet uit de weg gaan.
Een greep uit het immense aanbod :

Siedlungen :

Gartenstadt "Am Falkenberg" -Bruno Taut (13)
Freie Scholle -Bruno Taut (24/26-29/31)
Schillerpark -Bruno taut (24/28)
Britz -Bruno Taut en Martin Wagner (25/31)
Eichkamp -Bruno Taut en Max taut(26/29)
Onkel-Toms-Hütte -Taut,Häring, Salvisberg (26/31)
Friedrich Ebert- Siedlung -Bruno taut (29/31)
Siemensstadt -Gropius, Scharoun,Häring, ...(29/31)
Wohnstadt Carl Legien -Bruno taut (29/31)
Charlottenburg Nord -Hans Scharoun (57/60)
Interbau Hansaviertel -Gropius, Aalto, ...(57)
Märkisches Viertel (65/68)
Gropiusstadt (65/68)

Woonkomplexen :

Afrikanische Strasse- L. Mies van der Rohe (26/27)
Weissensee -Bruno Taut'(26/30)
Prenzlauer berg -Bruno taut (27)
Kaiserdamm -Hans Scharoun (28/29)
Hohenzollerdamm -Hans Scharoun (29/30)
Stockholmerstrasse -Hugo Häring (31/32)
Unité d'Habitation -Le Corbusier (57/58
Zabel-Krüger-Damm -Hans Sharoun (70)
Kottbusser Damm- Bruno Taut (10)- renovatie Hinrich Baller (80)

Openbare gebouwen :

Grosses Schauspielhaus -Hans poelzig (19)
Universum Palast -Heinrich mendelssohn (26/29)
Haus des Deutchen metallarbeiter-Verbandes -Erich Mendelsohn (29/30)
Stadtbad Mitte -Heinrich Tessenow (29/30)
Haus des rundfunks -Hans Poelzig (31)
Kirche am Hohenzollerplatz -Fritz Höger (31/33)
Philharmonie -Hans Sharoun (60/63)
Kamermuziekzaal -Hans Sharoun (60/80)
Museum voor muziekinstrumenten -Hans Sharoun (60/80)
Neue nationalgalerie -L.Mies van der Rohe (65/68)
Staatsbibliothek -Hans Sharoun (67/78)
Bauhaus-Archiv -Walter Gropius

Woningen :

Haus Dr. Wiegant -Peter Behrens (11/12)
Doppelvilla -Erich Mendelsohn (22)
Haus Dr. Sternfeld- Erich Mendelsohn
4 Familienhäuser -Neutra en Mendelsohn
Reienhäuser -Wassili en Hans Luckhardt (27)
Haus Lewin -Walter Gropius (28)
Erstes und Zweites haus der gruppe -Wassili und Hans Luckhardt (28)
Haus des Architekten -Erich Mendelsohn
Wohnhaus in Schmargendorf -Hans Sharoun
Haus Lemke -L.Mies van der Rohe (32)
Haus Dr. Baensch -Hans Sharoun (34/35)
Haus Ziegler -Hugo Häring (36)
Haus Mohrmann -Hans Sharoun (39)

Fabrieksgebouwen :

Hoghspannungsfabrik und Motagehalle AEG -Peter Behrens (09/12)

Naast het aanbod architektuur zijn er nog een aantal wereldvermaarde museumkomplexen, waarvan hier de belangrijkste:

DAHLEM :
Indische, Islamitische, oost-Aziatische Kunst, Etnografische Musea (Amerikaanse archeologie, de Zuidzee, Afrika, Zuid-Azië en het Verre oosten), Skulpturengalerie und Gemäldegalerie.

CHARLOTTENBURG :
Egyptisch en Antikenmuseum

NATIONALGELERIE :
Kunst van de 19de en 20ste eeuw

ALTES MUSEUM :
Karl Friedrich Schinkel (1825)

MUSEUMINSEL :
Musea van Beneden -en Centraal Azië.

DIRK MANESSE.